

Álvaro Santamaría Arández

(Borriol, Castelló 1917 -Palma 2004)

El dia 13 de desembre del 2004 moria a Palma el Dr. Álvaro Santamaría Arández, qui ha estat el mestre en el terreny de la meua vida professional com a historiadora.

Don Álvaro, fou una persona força coneguda en el camp de l'ensenyament, de la investigació i de la cultura en general. Ara, des del meu reconeixement cap a la seva persona, voldria recordar la seva dilatada vida professional.

La dedicació a la docència el portà des de molt jove a desenvolupar la tasca d'ensenyar la qual es concretà tant a l'àmbit d'institut d'ensenyament secundari com a l'àmbit de la Universitat.

Fou precisament la Universitat el seu primer destí. De ben jove, tot just haver acabat la carrera, se li assignà la plaça de professor auxiliar contractat per impartir distintes matèries, des d'abril de 1940 fins el setembre de 1943, en la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat de València.

Poc després, arribà a Mallorca per instal·lar-s'hi i viure-hi. Ocupà la plaça de catedràtic numerari d'institut de Geografia i Història primerament a l'Institut Joan Alcover i més tard al Ramon Llull de Palma. S'incorporà el 7 de desembre de 1943 i hi restà fins el 30 de gener de 1970. En conjunt foren més de trenta anys de dedicació exclusiva en el camp de l'ensenyament mitjà. Cal destacar en aquest sentit que no sols actuà com a professor sinó també com a autor de textos de batxillerat, textos que el convertiren en un autor força conegut arreu de tot l'Estat perquè foren els manuals en curs durant anys i anys.

Això no obstant, retornà a la Universitat quan a Palma es constituí el procés de reimplantació dels estudis universitaris, oficialitzat el 1967 a través de la Secció Delegada de la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat de Barcelona per impartir aquells anomenats cursos comuns, a l'entranyable Estudi General Lul·lià. El dia 1 de gener de 1977 fou anomenat Catedràtic d'Universitat, plaça que exercí fins a la seva jubilació (30 de setembre de 1985) llavors ja

a la Universitat de les Illes Balears. La UIB el reconegué com a Professor Emèrit.

Paralelament a la docència la seva incansable activitat investigadora no es veié interrompuda al llarg de tots aquests anys. Com a investigador, sens dubte, és la persona o una de les persones que més ha contribuït a l'estudi de l'Edat Mitjana mallorquina la qual cosa queda ben palesa en les seves nombroses publicacions.

A més, mentre el professor Santamaría dirigia el llavors anomenat Departament d'Història Medieval, s'anaren elaborant treballs de recerca que han suposat quinze memòries d'investigació i cinc tesis doctorals. Sens dubte una notable aportació als estudis medievals de Mallorca amb un nou enfoc metodològic, rigor científic i crític, i un apropament directe a les fonts documentals.

S'ha d'afegir que durant tots aquests anys en què la seva dedicació professional s'enfocà cap a l'ensenyament compartida amb la investigació, el Dr. Alvaro Santamaría no defugí dels càrrecs acadèmics que foren molts i diversos.

Al mateix temps participà en molts encontres científics. A tall d'exemple cal esmentar els Congressos d'Història de la Corona d'Aragó dels que va ser membre de la Comissió Permanent i el Congrés Internacional sobre Història Mediterrània que tingué lloc a Palma el 1973, promogut en gran manera pel Dr. Santamaría.

Entre els reconeixements, ultra tot l'esmentat, ha estat homenatjat per la Societat Arqueològica Lul·liana que el reconegué com a Soci d'Honor (1985), per la UNED (1997), per l'Acadèmia Mallorquina d'Estudis Genealògics, Heràldics i Històrics que el distingí com a Acadèmic d'Honor (2001), per l'associació ARCA-Llegat Jueu (2004), entre altres. El 1998 la Comunitat Autònoma li concedí la Medalla d'Or en el transcurs d'un solemne acte celebrat a la llonja de Palma el dia de la festa de les Illes Balears. A títol pòstum, el Consell de Mallorca també li atorgà la Medalla d'Honor i Gratitude de l'illa de Mallorca –Categoria d'Or– en el decurs de l'acte institucional el dia 12 de setembre de 2005, festa de la Diada de Mallorca.

Fou persona que no escatimà el seu temps volcant-se de ple, amb autèntica vocació, a l'estudi de la Història i molt més de la Història Medieval de Mallorca.

Des del meu reconeixement, sols una paraula: gràcies. Gràcies per tot el que ha fet per a molts dels qui l'hem seguit i gràcies pel que ha contribuït al coneixement de la nostra història.

MARIA BARCELÓ I CRESPI